

انداختن نردبان

کتاب «انداختن نردبان» نوشته هاجون چانگ، اقتصاددان کره‌ای و استاد دانشگاه کمبریج، یکی از آثار مهم در نقد سیاست‌های اقتصاد جهانی و بویژه رویکرد نولیبرالی به توسعه است.این کتاب علاوه بر محبوبیت جهانی، در ایران نیز مورد توجه پژوهشگران اقتصاد و علوم اجتماعی قرار گرفته است.

چانگ در این اثر با نگاهی تاریخی و تحلیلی نشان می‌دهد کشورهای توسعه یافته امروز، بر خلاف آنچه به کشورهای در حال توسعه توصیه می‌کنند، خود در مسیر رشدشان به‌شدت از سیاست‌های حمایتی، تعرفه‌های سنگین و مداخلات دولتی بهره برده‌اند. به تعبیر او، این کشورها پس از رسیدن به قله توسعه، «نردبان» را که خود از آن بالا رفته‌اند، کنار انداخته‌اند تا دیگران نتوانند همان مسیر را طی کنند.

در محتوای کتاب، نویسنده با بررسی تجربه تاریخی کشورهایی چون بریتانیا، ایالات متحده، آلمان و کره‌جنوبی، نشان می‌دهد توسعه اقتصادی بدون حمایت دولت و سیاست‌های صنعتی هدفمند امکان‌پذیر نبوده است. او تأکید می‌کند توصیه نهادهای بین‌المللی مانند صندوق بین‌المللی پول و بانک جهانی مبنی بر آزادسازی کامل بازارها و حذف حمایت‌های دولتی، در واقع مانعی برای توسعه کشورهای فقیر و متوسط است. چانگ با زبانی روشن و مثال‌های متعدد، این تناقض را آشکار می‌کند و خواننده را به بازاندیشی درباره مسیرهای واقعی توسعه دعوت می‌کند.

چانگ نکتته‌ها به داده‌ها و شواهد تاریخی تکیه می‌کند، بلکه با نگاهی انتقادی به سیاست‌های جهانی‌سازی و تجارت آزاد، نشان می‌دهد این سیاست‌ها اغلب به سود توسعه ثروتمند و به زیان کشورهای در حال توسعه عمل کرده است. همین نگاه باعث شده کتاب «انداختن نردبان» به یکی از متون مرجع در نقد اقتصاد نولیبرال و دفاع از سیاست‌های توسعه‌ای تبدیل شود.

اخبار

وزیر نیرو:

واردات آب در دستور کار است

وزیر نیرو گفت واردات آب هم به صورت مجازی و هم حقیقی در دستور کار است. به این ترتیب که محصولات آب‌بر را وارد و از صادرات این نوع محصولات جلوگیری کنیم. همچنین بتوانیم سهم حقاله خودمان را دریافت کنیم و آبی را که از کشور هدر رفته و وارد دریا می‌شود، به نحوی که ملاحظات زیست‌محیطی رعایت شود استفاده کنیم.

عباس علی‌آبادی در حاشیه بیست‌ویکمین نمایشگاه بین‌المللی صنعت آب در جمع خبرنگاران درباره واردات آب از کشورهای حاشیه خزر اظهار داشت: واردات آب هم به صورت مجازی و هم حقیقی در دستور کار است. به این ترتیب که محصولات آب‌بر را وارد و از صادرات این نوع محصولات جلوگیری کنیم، همچنین بتوانیم سهم حقاله خودمان را دریافت کنیم و آبی را که از کشور هدر رفته و وارد دریا می‌شود، به نحوی که ملاحظات زیست‌محیطی رعایت شود استفاده کنیم.

وی افزود: موضوع بعد اینکه بتوانیم آب مازاد تهیه کنیم که در این رابطه مذاکراتی را با همسایگان داریم اما در منطقه و عرض جغرافیایی که کشور ما قرار گرفته کشورهای دیگر هم دچار مشکل هستند و از این جهت ما تلاش خود را این می‌کنیم در این وضعیت اگر کشوری حاضر به این باشد که آب به ایران صادر کند، استفاده کنیم. وزیر نیرو تأکید کرد: انتقال آب و شیرین‌سازی آب دریا نیز در دستور کار است.

آغاز فروش ارز مسافرتی در مرکز مبادله

فروش ارز مسافرتی در بستر سامانه ارز مسافرتی مرکز مبادله ارز و طلای ایران آغاز شد. این اقدام مطابق ابلاغیه بانک مرکزی و با هدف شفاف‌سازی، ساماندهی و بهبود خدمات‌رسانی به مسافران خارج از کشور انجام شده است.

این اقدام پیرو ابلاغیه بانک مرکزی به بانک‌های عامل در ۲۹ مهرماه ۱۴۰۴ انجام‌شده است که بر اساس آن، کارسازی فروش ارز مسافرتی از طریق سامانه ارز مسافرتی مرکز مبادله ایران به نشانی اینترنتی traveliceir امکان‌پذیر خواهد بود.

بر اساس اعلام بانک مرکزی، سامانه ارز مسافرتی مرکز مبادله ایران به‌تدریج جایگزین روش کنونی فروش مستقیم از طریق بانک‌های عامل شده و تمام بانک‌ها ملزم به تبعیت از این ابلاغیه هستند.

این تحول مهم در نظام توزیع ارز مسافرتی، گامی بلند در جهت شفاف‌سازی، ساماندهی و بهبود خدمات‌رسانی به مسافران خارج از کشور محسوب می‌شود.

نهاده‌های دامی در حال ترخیص است و به‌زودی توزیع می‌شود

وزیر جهاد کشاورزی در حاشیه نهمین نمایشگاه شیلات کشور، گفت تأمین ارز نهاده‌های دامی در حال پیگیری است و ترخیص نیز در حال انجام است. غلامرضا نوری‌قزljسه، وزیر جهاد کشاورزی در حاشیه نمایشگاه بین‌المللی شیلات، ایران، ماهی‌گیری، غذاهای دریایی و صنایع وابسته درباره وضعیت تأمین ارز نهاده‌های دامی، گفت: وزارت جهاد کشاورزی در حال پیگیری تأمین ارز مورد نیاز نهاده‌های دامی است و به‌زودی چالش‌ها ممل‌دارن رفع می‌شود. وزیر جهاد کشاورزی درباره افزایش شدن نهاده‌های دامی در بنادر کشور به دلیل عدم تخصیص ارز مورد نیاز، عنوان کرد: تأمین ارز در حال انجام است و نهاده‌ها در حال ترخیص بوده و به‌زودی تمام نهاده‌ها از بنادر کشور خارج و در بازار توزیع می‌شوند.

بلومبرگ: پالایشگاه‌های خصوصی چین طی هفته اخیر خرید نفت از ایران را افزایش داده‌اند

باقی مانده و این همکاری انرژی به یکی از ستون‌های اصلی روابط تهران – پکن تبدیل شده است؛ روابطی که در سال‌های اخیر بیش از پیش تقویت شده و چشم‌انداز آن همچنان رو به رشد است.

■ **آمریکا در ارزیابی نتایج تحریم‌ها به نقطه سر در گمی رسیده** در همین رابطه محمد کاظمی، کارشناس اقتصاد بین‌الملل، بر تغییرات بنیادین در نظم جهانی تأکید می‌کند و توضیح می‌دهد که در گذشته، قدرت تحریم عمدتاً از انحصارهایی چون نظام مالی بین‌المللی و سازوکارهای بانکی جهانی ناشی می‌شد؛ ابزارهایی که به کشورهای غربی، بویژه آمریکا، امکان می‌داد با اجماع‌سازی بین‌المللی، کشور هدف را تحت فشار قرار دهند اما امروز این انحصارها بتدریج در حال فروپاشی‌اند و زیرساخت‌های مالی و تجاری جدیدی در حال شکل‌گیری است که دامنه اثرگذاری تحریم‌ها را محدود کرده است.

کاظمی یادآور شد بخش مهمی از کارآمدی تحریم‌ها وابسته به همراهی سایر کشورها با آمریکا بوده، چه در قالب سازمان ملل و چه در چارچوب‌های همکاری‌های چندجانبه، اما در نظم جدید این اجماع‌سازی با دشواری جدی روبه‌رو شده و هزینه اعمال تحریم برای واشنگتن و متحدانش به‌طور چشمگیری افزایش یافته است. به باور او، همین کاهش کارایی تحریم‌ها امروز برای کشورهایمانند ایران یک فرصت راهبردی محسوب می‌شود.

او تأکید می‌کند تحریم‌های آمریکا علیه ایران، روسیه و دیگر کشورها نتوانسته به اهداف طراحی‌شده دست یابد و حتی برخی تحلیلگران آمریکایی نسبت به بازبختی این ابزار دچار تردید جدی شده‌اند. درباره ایران، بسیاری از صاحب‌نظران دوحزبی آمریکا در ارزیابی نتایج تحریم‌ها به نقطه سر در گمی رسیده‌اند؛ فشار حداکثری ادامه دارد اما هیچ مدل جایگزینی برای آن ارائه نشده است. کاظمی در ادامه می‌گوید: ایران باید نخست «سند ذهنی» در برابر تحولات نظم جهانی را کنار بگذارد. ایهت تحریم‌ها فرو ریخته و این ابزار دیگر توانایی منزوی کردن اقتصاد کشورها را ندارد. حتی محافل فکری غرب ادعان دارند «تخف تحریم کند شده است». از سوی دیگر،

روند نشان می‌دهد حتی با وجود تحریم بنادر چین، همکاری‌ها در زمینه انرژی میان تهران و پکن ادامه دارد. به طور کلی می‌توان ادعا کرد در یک سال گذشته، صادرات نفت ایران به چین نه‌تنها پایدار مانده، بلکه روند صعودی و قابل توجه داشته است. داده‌های ردیابی نفتکش‌ها و گزارش‌های بین‌المللی نشان می‌دهد حجم صادرات ایران به چین به بالاترین سطح از سال ۲۰۱۸ رسیده و رکورد تازه‌ای را ثبت کرده است. در سال‌های ۲۰۲۴ و ۲۰۲۵، جریان صادرات نفت ایران به چین با شتاب بیشتری ادامه یافته است. گزارش‌های بلومبرگ و TankerTrackers تأیید می‌کنند محموله‌های نفت ایران در ماه‌های اخیر به شکل مستمر وارد بنادر چین شده و این کشور همچنان بزرگ‌ترین مقصد نفت ایران باقی مانده است.

ایران برای رساندن نفت خود به چین از مسیرهای متنوعی بهره برده است. داده‌های تجاری نشان می‌دهد چین در سال گذشته حجم زیادی نفت از بنادر مختلف آسیایی وارد کرده که در واقع نفت ایران بوده است. این ابتکار به ایران امکان داده تا به‌رمغ محدودیت‌ها، جریان صادرات خود را حفظ کند و حتی افزایش دهد. این موضوع نشان می‌دهد تحریم‌ها تنها پیچیدگی‌های تجاری را افزایش داده و نتوانسته جریان صادرات را متوقف کند.

مروری بر روند یک‌ساله نشان می‌دهد اوایل ۲۰۲۴ صادرات ایران به چین در سطح بالایی تثبیت شد. در میانه سال، با افزایش فشار تحریم‌ها، ایران مسیرهای بی‌رمستقیم را فعال کرد. در پاییز همان سال، – Tanke Trackers از رسیدن صادرات ایران به رکورد جدید خبر داد و در پاییز و زمستان ۲۰۲۵ نیز با وجود تحریم بنادر چین، صادرات همچنان ادامه یافت و حتی رشد بیشتری را تجربه کرد.

بنابراین صادرات نفت ایران به چین در یک سال گذشته روندی باثبات و صعودی داشته است. ایران با استفاده از روش‌های خلاقانه نتوانسته جایگاه خود را در بازار انرژی چین تثبیت کند و تحریم‌های آمریکا علیه بنادر چین عملاً نتوانسته مانع جدی ایجاد کند. در نتیجه چین همچنان بزرگ‌ترین خریدار نفت ایران

گروه اقتصادی: گزارش‌های تازه نشان می‌دهد صادرات نفت ایران به چین بار دیگر افزایش یافته است. منابع آگاه به بلومبرگ گفته‌اند چندین پالایشگاه مستقر در استان شاندونگ طی هفته جاری محموله‌های نفت خام را از مخازن ضمانتی در بنادر و پالایشگاه‌ها دریافت کرده‌اند. بخش زیادی از این نفت پیش از سهمیه جدید خریداری شده بود و اکنون در حال تخلیه و مصرف است.

پالایشگاه‌های خصوصی چین، موسوم به «تی‌پات»، همچنان مشترک‌ان اصلی نفت ایران و روسیه هستند. هرچند این پالایشگاه‌ها در ۳ ماهه چهارم سال به دلیل محدودیت سهمیه‌ها خرید خود را کاهش داده بودند اما داده‌های ردیابی کشتی‌ها نشان می‌دهد ۲ ابرنفتکش حامل نفت ایران در هفته جاری محموله‌های خود را در بنادر مختلف چین تخلیه کرده‌اند. این نشانه‌ای روشن از تداوم و حتی افزایش صادرات ایران به چین است. پکن سیستم سهمیه‌بندی واردات نفت را برای پالایشگاه‌های غیردولتی اجرا می‌کند و در آخرین دور تخصیص، حدود ۲۰ شرکت پالایش نفت مستقل بین ۷ تا ۸ میلیون تن سهمیه واردات دریافت کردند. هرچند حاشیه سود پالایش نفت در چین پایین‌مانده و تقاضای کلی «تی‌پات‌ها» تا پایان سال احتمالاً محدود خواهد بود اما حضور نفت ایران در این بازار همچنان پررنگ است؛ در حالی که ایالات متحده اخیراً برخی بنادر

چین را به بهانه خرید نفت از ایران تحریم کرده است. واشنگتن مدعی است این بنادر در تسهیل واردات نفت ایران نقش داشته‌اند و با اعمال محدودیت‌های جدید تلاش داشت جریان تجارت انرژی میان تهران و پکن را مختل کند. با این وجود، شواهد نشان می‌دهد این تحریم‌ها نتوانسته مانع جدی برای ورود نفت ایران به چین ایجاد کند و پالایشگاه‌های خصوصی همچنان به خرید ادامه می‌دهند.

افزایش صادرات نفت ایران به چین در شرایطی رخ می‌دهد که فشارهای آمریکا بر بازار انرژی جهانی رو به افزایش است اما واقعیت این است که چین به عنوان بزرگ‌ترین واردکننده نفت جهان، نیازمند تنوع منابع تأمین انرژی است و نفت ایران با قیمت رقابتی و شرایط ویژه، جایگاه خود را در این بازار تثبیت کرده است. این

قیمت دلار در چند روز اخیر به دلیل انتظارات تورمی افزایش داشته است

بازار ارز و هیجان گذرا

آنچه امروز در بازار دیده می‌شود بیش از آنکه ناشی از شکاف واقعی عرضه و تقاضا باشد، ریشه در انتظارات و اثرات روانی دارد. از همین رو تحلیلگران اقتصادی بر این باورند که با فروکش کردن موج هیجانات، نرخ دلار ظرفیت بازگشت به محدوده‌های تعادلی را خواهد داشت.

کارشناس اقتصاد در گفت‌وگو با رسانه‌ها، نوسانات اخیر دلار را ترکیبی از عوامل فصلی، بین‌المللی، انتظارات تورمی و سیاست‌های بانک مرکزی دانست و گفت: با وجود افزایش قیمت دلار در روزهای اخیر، این روند پایدار نیست و ورود بازارساز با ذخایر قابل‌توجه طلا می‌تواند توازن را به بازار بازگرداند. صفاری تأکید کرد پایان سال میلادی همواره با افزایش تقاضای ارز همراه است؛ شرکت‌های داخلی و خارجی باید تعهدات مالی خود را تسویه کنند و سفرهای خارجی نیز افزایش می‌یابد؛ امری که به شکل طبیعی تقاضای دلار را بیشتر می‌کند. وی افزود: بحران‌های ژئوپلیتیک در خاورمیانه و جهان، از تنش میان ونزولا و ایالات متحده گرفته تا ادامه جنگ روسیه و اوکراین، شوک‌های مالی را در بازارهای جهانی تداوم بخشیده و این نوسانات به شکل غیرمستقیم بر بازار داخلی ایران نیز اثرگذار بوده است. وی همچنین تصمیمات جدید درباره حمل‌های

عوامل، تحولات ژئوپلیتیک در نقاط مختلف جهان از خاورمیانه تا آمریکای لاتین و اروپا نیز سبب‌ای از نااطمینانی بر بازارها گسترده و موجب شده بخشی از معامله‌گران به رفتارهای هیجانی روی بیاورند. از این رو می‌توان ادعا کرد روند اخیر نشان می‌دهد جهش نرخ دلار بیش از آنکه ناشی از کمبود واقعی ارز باشد، ریشه در انتظارات و هیجانات کوتاه‌مدت دارد. در شرایطی که سیاست‌گذار پولی با ابزارهایی چون پیش‌فروش سکه و مدیریت ذخایر طلا به دنبال آرام‌سازی بازار است، اکنون عرضه دلار در تالار دوم ارز نیز افزایش یافته و توانسته بخشی از تقاضای انباشته را پاسخ دهد. این اقدام، همراه با فروکش هیجانات پایان سال میلادی، زمینه بازگشت نرخ دلار به محدوده‌های تعادلی را فراهم می‌کند و نشان می‌دهد که بازار ارز بیش از هر زمان دیگر در مسیر تثبیت قرار گرفته است.

با این حال، در برابر این جریان متلاطم، سیاست‌گذار پولی کشور طی ماه‌های گذشته استراتژی تازه‌ای را در پیش گرفته است؛ رویکردی که بر پایه تقویت ذخایر طلا، تغییر شیوه‌مدیریت بازار ارز و استفاده از ابزارهای مکمل مانند حراج و پیش‌فروش سکه بنا شده است. کارشناسان معتقدند این سیاست‌ها می‌تواند مسیر نرخ ارز را در روزهای آینده تعدیل و حتی معکوس کند.

گروه اقتصادی: در هفته‌های اخیر بازار ارز ایران شاهد نوسانات شدید نرخ دلار در بازار آزاد بوده است. این تغییرات پرسش‌های جدی درباره آینده نرخ از مطرح کرده است. با این حال تحلیل کارشناسان نشان می‌دهد این نوسانات بیشتر ماهیتی کوتاه‌مدت دارد و با بهبود شرایط درآمدی دولت و مدیریت عرضه ارز، نرخ دلار دوباره به محدوده‌های قبلی با‌خواهد گشت.

سیدحمید حسینی، عضو هیات نمایندگان اتاق ایران در توضیح دلایل این نوسانات تأکید می‌کند نرخ ارز همانند سایر کالاها تابع عرضه و تقاضا است. از سوی دیگر، تنش‌های منطقه‌ای موجب خروج بخشی از سرمایه‌ها و افزایش تقاضا برای دلار شده است. همچنین تصمیمات وارداتی دولت، از جمله مصوبه واردات ۱۰ درصد بیشتر کالا نسبت به سال گذشته و اجازه واردات خودرو، تقاضای ارز را بالا برده و فشار مضاعفی بر بازار وارد کرده است. مجموعه این عوامل باعث شد بازار نیما عملاً تعطیل شود و بسیاری از کالاها بر پایه نرخ ارز آزاد قیمت‌گذاری شوند.

حسینی با اشاره به تخصیص ارز ۲۸۵۰۰ تومانی می‌گوید مدیریت بازار به‌خوبی انجام نشده است، چرا که در حالی که نهاده‌ها با نرخ رسمی عرضه شدند، قیمت مواد پروتئینی و لبنیاتی تا ۶۰ درصد افزایش یافت. این تناقض فشار روانی مضاعفی بر جامعه وارد و تقاضای سفته‌بازانه برای دلار را تقویت کرده است.

نوسانات اخیر کوتاه‌مدت است و دلایل بنیادی برای تثبیت نرخ ارز وجود دارد. اگر دولت نتواند درآمد ارزی را تقویت کند بازار ارز به تعادل بازمی‌گردد. همچنین رفع موانع صادراتی می‌تواند جریان ارزآوری را افزایش دهد و فشار تقاضا را کاهش دهد. تجربه نیز نشان داده است اثرات روانی ناشی از تحولات ژئوپلیتیک پایدار نیست و پس از مدتی فروکش می‌کند.

■ **بازار ارز دوباره وارد فاز پرهیجان شده است**

در واقع در روزهایی که بازار ارز دوباره وارد فاز پرهیجانی خود شده و نرخ دلار با شیبی محسوس به سطوح بالاتر رسیده است، رشد تقاضای فصلی ارز در آستانه پایان سال میلادی، افزایش سفرهای خارجی، تسویه‌حساب‌های بین‌المللی شرکت‌ها و همزمانی این شرایط با برخی تصمیمات اقتصادی داخلی، فضای بازار را بیش از پیش حساس کرده است. در کنار این